

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΣΑΒΒΑΤΟ 1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2017

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Κείμενο

Η γλώσσα ως αξία

Μιλώντας για τη γλώσσα ως αξία-πρέπει να το διασαφήσουμε-δεν σημαίνει ότι παραβλέπουμε ή ότι μας διαφεύγει η λειτουργία της ως «οχήματος» πληροφοριών· απλώς δεν σταματάμε σ' αυτήν-όμοια όπως, όταν μιλάμε για τη γλώσσα ως βιολογική καταβολή και ως καθολικό γνώρισμα του ανθρώπου, δεν παραβλέπουμε ούτε υποτιμάμε τον ρόλο που παίζει στην κατάκτηση της μητρικής γλώσσας ο κόσμος της εμπειρίας, τα εμπειρικά δεδομένα και η συνάρτηση προς τον χώρο της γλωσσικής συμπεριφοράς. Συλλαμβάνοντας τη γλώσσα ως αξία αφήνουμε πίσω μας τη στοιχειώδη λειτουργία της ως μέσου συνεννόησης και προχωράμε στη βαθύτερη υφή της ως αγαθού, ως πολύτιμης ηθικής οντότητας, ως αξίας όμοιας προς τις αξίες όπως λ.χ. η ελευθερία, η δημοκρατία, η μόρφωση, η ίδια η ζωή. Από τη στιγμή που από τη γλωσσική επικοινωνία μας εξαρτώνται, σε καθοριστική έκταση, η ποιότητα της συνάντησής μας με τους άλλους (κοινωνική λειτουργία), η ποιότητα της εξωτερίκευσης του είναι μας (υπαρξιακή λειτουργία), η δυνατότητα έκφρασης των πιο **μύχιων** σκέψεων και των πιο ακριβών μας βιωμάτων και συναισθημάτων (ατομική ελευθερία) και η διαφοροποίησή μας ως προσώπων και συγχρόνως ως πολιτών ενός έθνους (ατομική και εθνική ταυτότητα), για να μείνω σε μερικούς κύριους παράγοντες, η γλώσσα υπερβαίνει την τάξη του οργάνου, για να περάσει στο επίπεδο της αξίας-ηθικής, ατομικής, κοινωνικής.

Παράλληλα, όσο η γλώσσα ενός λαού εκφράζει-μέσα από τις λέξεις αλλά και από την όλη οργάνωση της δομής της-τις αντιλήψεις του λαού, την πολιτισμική (cultural) και πολιτιστική (civilizational) ιστορία του (πνευματική καλλιέργεια και υλικοτεχνικό πολιτισμό), τον τρόπο που συνέβαλε εννοιολογικά, οργάνωσε σημασιολογικά και δήλωσε σημειολογικά τον κόσμο σε διαχρονικό

αλλά και συγχρονικό επίπεδο, όσο δηλαδή η γλώσσα είναι ο κόσμος και η σκέψη ενός λαού, ο ίδιος ο λαός δεν μπορεί να περιοριστεί στη διάσταση του εργαλείου, αλλά φυσικά, λογικά και λειτουργικά ανήκει στον χώρο των αξιών, και μάλιστα των **καθολικών** αξιών, αφού και η γλώσσα είναι καθολικό φαινόμενο.

Πόσο συνειδητοποιημένη είναι σε κάθε λαό και κάθε κοινωνία η αναγνώριση της γλώσσας ως αξίας, με τις υποχρεώσεις που **απορρέουν** από μία τέτοια αναγνώριση σε επίπεδο παιδείας, καλλιέργειας και γενικότερης στήριξης, είναι άλλο θέμα· είναι ζήτημα που συνδέεται άμεσα με τη γενικότερη υποβάθμιση της ποιότητας της γλώσσας που παρατηρείται διεθνώς. Ο σύγχρονος μαζάνθρωπος ζώντας υπό τη σπάθη των βιοτικών και καταναλωτικών μεριμνών που ο ίδιος έχει σωρεύσει στον εαυτό του και κατακλυζόμενος-με τον υλικοτεχνικό πολιτισμό που δημιούργησε-από όγκους πληροφοριών, δεν έχει τον χρόνο, ούτε την όρεξη και ίσως ούτε τη δυνατότητα, να επεξεργαστεί επαρκώς τον λόγο που παράγει ή προσλαμβάνει: μιλάει και ακούει «γλώσσα» βιαστικά και βεβιασμένα, πρόχειρα, αδιάφορα και απρόσεκτα. Δεν έχει την υπομονή, και τη δυνατότητα ενδεχομένως, να αφιερώσει περισσότερο χρόνο και μεγαλύτερη προσπάθεια σε ποιοτική επεξεργασία και βελτίωση της γλώσσας που παράγει ως ομιλητής ή που προσλαμβάνει ως ακροατής ή αναγνώστης. Και αυτό συμβαίνει γιατί στην ιεράρχηση των αξιών και των επιδιώξεων η γλώσσα δεν αντιμετωπίζεται συνειδητά ως αξία και ως μείζον μέλημα του πολίτη, σε αντίθεση με την επιδίωξη άλλων αγαθών, κυρίως υλικών.

Η ίδια χρησιμοθηρική αντίληψη έχει συχνά-και στην περίπτωση της ελληνικής-υποβαθμίσει αξιολογικά τη μητρική προς όφελος μιας ξένης γλώσσας. Στη συνείδηση, αλλά και στην πράξη σήμερα, για πολλούς Έλληνες, η προσπάθεια δεν είναι πώς θα μάθει-ο ίδιος ή το παιδί του-καλύτερα ελληνικά, αλλά πώς θα βελτιώσει τα αγγλικά του! Ούτε νιώθει υπερήφανος για τα καλά ελληνικά του-που ευτυχώς υπάρχουν σε πολλούς-όσο για τα καλά αγγλικά ή γαλλικά του! Όλα αυτά είναι ενδεικτικά μιας νοοτροπίας-που ισχύει ευρύτερα στον κόσμο-και μιας στάσεως έναντι της γλώσσας, που εξακολουθεί να τη βλέπει περισσότερο ως εργαλείο παρά ως αξία. Και συμβαίνει-διεθνώς-το οξύμωρο, σήμερα που η Εκπαίδευση και χρόνο πολύν αφιερώνει στη διδασκαλία της γλώσσας και τις μεθόδους διδασκαλίας έχει σημαντικά βελτιώσει και **εκσυγχρονίσει**, σήμερα η γλωσσική παιδεία των μαθητών σε όλο τον κόσμο να **χωλαίνει**. Γιατί το σημαντικό δεν είναι πόσο και πώς ασχολούμαστε με τη γλώσσα μας, όσο πώς τη

βλέπουμε, τι θέση της δίνουμε μέσα στη συνείδησή μας και στους στόχους που επιδιώκουμε. Με δυο λόγια: πόσο η γλώσσα αποτελεί ή δεν αποτελεί αξία για μας-αξία που πρέπει να κατακτηθεί με τον ίδιο αγώνα που απαιτεί η ελευθερία, η αξιοπρέπεια ή η δημοκρατία.

Γ. Μπαμπινιώτης, «Η Γλώσσα ως αξία», εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1999

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε σε 100-120 λέξεις.

Μονάδες 25

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη:

α. Ο ρόλος της γλώσσας ως αξίας δεν περιορίζεται στη μετάδοση πληροφοριών.

β. Η γλώσσα ως καθολικό γνώρισμα των ανθρώπων δεν απαιτεί τη συνδρομή του κοινωνικού περιβάλλοντος για την κατάκτησή της.

γ. Μεταξύ άλλων η γλώσσα αποτυπώνει τον χαρακτήρα και την ταυτότητα του πολιτισμού ενός λαού.

δ. Στη σύγχρονη καταναλωτική εποχή η καλλιέργεια της γλώσσας από πολλούς θεωρείται ήσσονος σημασίας.

ε. Για να αναβαθμιστεί η γλώσσα χρειάζονται αλλαγές αποκλειστικά στον εκπαιδευτικό τομέα.

Μονάδες 10

B2. α. Να εντοπίσετε τους τρόπους και τα μέσα πειθούς στην παράγραφο «Πόσο συνειδητοποιημένη είναι... με την επιδίωξη άλλων αγαθών, κυρίως υλικών». (μον. 4)

β. Σε αρκετά σημεία του κειμένου ο συγγραφέας αναπτύσσει εκτενείς/μακροσκελείς περιόδους. Να εντοπίσετε μια τέτοια περίπτωση και να αιτιολογήσετε τη χρήση της. (μον. 4)

Μονάδες 8

B3. α. «Η ίδια χρησιμοθηρική αντίληψη έχει συχνά υποβαθμίσει αξιολογικά τη μητρική προς όφελος μιας ξένης γλώσσας». Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης (ενεργητική-παθητική) και να το μετατρέψετε στο αντίθετο είδος. (μον. 2)

β. Να εντοπίσετε τρεις περιπτώσεις μεταφορικής/συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας. (μον. 3)

γ. Να αιτιολογήσετε τη χρήση του θαυμαστικού (και στις δύο περιπτώσεις) στην παράγραφο «Η ίδια χρησιμοθηρική αντίληψη... η ελευθερία, η αξιοπρέπεια ή η δημοκρατία». (μον. 2)

Μονάδες 7

B4.α. Να γράψετε από ένα **συνώνυμο** για τις λέξεις: **μύχιων, καθολικών, απορρέουν, εκσυγχρονίσει, χωλαίνει**. (μον. 5)

β. Να σχηματίσετε μία πρόταση ή περίοδο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: υποτιμάμε, διαχρονικό, διάσταση, οξύμωρο, αξιοπρέπεια. (μον. 5)

Μονάδες 10

Γ1. Με αφορμή την εντεινόμενη γλωσσική υποβάθμιση που παρατηρείται στην εποχή μας να συντάξετε ένα άρθρο (500-600 λέξεις) που θα δημοσιευθεί στο ιστολόγιο του σχολείου σας στο οποίο

α. να αναφέρετε ποιοι, κατά την άποψή σας, είναι οι παράγοντες υποβάθμισης της γλώσσας σήμερα και

β. να αναπτύξετε τα επιχειρήματά σας για την αναγκαιότητα της σωστής εκμάθησης και χρήσης της γλώσσας.

Μονάδες 40

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα να μην τα αντιγράψετε στο τετράδιο.

2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε.**
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα, τα οποία και θα καταστραφούν μετά το πέρας της εξέτασης
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
5. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μια (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ